

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Кафедра економіки, обліку та оподаткування

СИСОЄВА Вікторія Вікторівна

**ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ПОСТАЧАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ
РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

Кваліфікаційна робота

Виконала ст. гр. ОПДзвнм-21: Сисоєва В. В.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОСТАЧАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1. Роль логістики в управлінні постачанням: завдання, функції та практичне значення.....	6
1.2. Контролінг закупівель: інформаційне забезпечення та оцінка постачальників.....	10
1.3. Класифікація матеріальних ресурсів та підходи до управління їх постачанням.....	14
1.4. Нормативно–правова база організації постачання матеріальних ресурсів в Україні та зарубіжний досвід організації закупівель.....	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ ПОСТАЧАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ЕКО – СФЕРА».....	22
2.1. Загальна характеристика безалкогольної галузі.....	22
2.2. Ефективність управління процесом постачання на ТОВ «Еко–Сфера...	26
2.3. Особливості обліку процесу постачання на ТОВ «Еко–Сфера».....	36
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ПОСТАЧАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ЕКО– СФЕРА».....	40
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	52
ДОДАТКИ.....	57

ВСТУП

Сучасні економічні умови диктують необхідність підвищення ефективності управління процесами постачання матеріальних ресурсів підприємств. Це обумовлено посиленням конкуренції, розвитком ринкових відносин та зростанням вимог до якості продукції й послуг. Раціональна організація постачання матеріальних ресурсів є одним із ключових чинників забезпечення конкурентоспроможності підприємств, адже вона безпосередньо впливає на собівартість продукції, ефективність виробничих процесів та рентабельність діяльності.

Актуальність теми визначається важливістю вдосконалення системи постачання матеріальних ресурсів у контексті досягнення стратегічних цілей підприємства. Успішне функціонування підприємства в умовах ринку значною мірою залежить від оптимізації постачання, яке забезпечує своєчасність отримання ресурсів, мінімізацію логістичних витрат і підвищення загальної ефективності виробничих процесів.

Обраною базою дослідження є ТОВ «Еко – Сфера» – підприємство, що активно функціонує на ринку та має значний досвід у сфері організації постачання матеріальних ресурсів. Аналіз його діяльності дозволяє виявити особливості існуючих процесів постачання, оцінити їх ефективність та розробити рекомендації щодо вдосконалення.

Мета дослідження полягає у розробці практичних рекомендацій щодо оптимізації процесу постачання матеріальних ресурсів підприємства, зокрема, шляхом впровадження сучасних методів управління, інформаційних технологій та підходів до зниження витрат.

Завдання дослідження:

1. Вивчити теоретичні основи організації постачання матеріальних ресурсів підприємства.
2. Провести аналіз існуючої системи постачання матеріальних ресурсів на прикладі ТОВ «Еко – Сфера».

3. Визначити ключові проблеми у процесі постачання та запропонувати шляхи їх вирішення.

4. Розробити рекомендації щодо вдосконалення організації постачання, включаючи впровадження інноваційних підходів.

5. Оцінити очікуваний економічний ефект від впровадження запропонованих змін.

Об'єкт дослідження – процес постачання матеріальних ресурсів на підприємстві.

Предмет дослідження – методи та підходи до організації постачання матеріальних ресурсів, які забезпечують ефективність діяльності підприємства.

Методи дослідження. У роботі використано методи теоретичного узагальнення, порівняльного аналізу, системного підходу, економіко–математичного моделювання та інші інструменти, що дозволяють забезпечити комплексний підхід до досліджуваної проблеми.

Наукова новизна дослідження полягає у розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення організації процесу постачання матеріальних ресурсів, які враховують специфіку діяльності ТОВ «Еко Сфера».

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості застосування запропонованих рекомендацій для підвищення ефективності постачання матеріальних ресурсів на підприємствах, що функціонують у схожих умовах.

Апробація результатів дослідження. Оpubлікувала 1 статтю у виданні, що індексується наукометричною базою Скопус під назвою: «The phenomenon of growing popularity of it education and its impact on the global economy», у виданні *Library Progress International*; 1 статтю у вітчизняному фаховому виданні (категорія Б) під назвою: «Фінансовий аудит та аудит ефективності як основні складові державного аудиту», у журналі *Modeling the development of the economic systems* (ХНУ, м. Хмельницький).

Взяла участь в VI Міжнародній студентській науковій конференції *«Сучасні аспекти та перспективні напрямки розвитку науки»*, яка відбулася 19 січня 2024 року у м. Харків, де виступила із доповіддю: «Організація аудиторської діяльності у країнах Європи»; VI Міжнародній студентській науковій конференції *«Глобалізація наукових знань: міжнародна співпраця та інтеграція галузей наук»*, яка проходила у м. Кропивницький, 09 лютого 2024 року, де виступила із доповіддю: «Фінансова безпека діяльності підприємства: загрози, планування та контроль»; V Всеукраїнській студентській науковій конференції *«Експериментальні та теоретичні дослідження в контексті сучасної науки»*, яка проходила в м. Запоріжжя, 16 лютого 2024 року, де виступила із доповіддю: «Стан та особливості державного аудиту в Україні та світі»; V Міжнародній студентській науковій конференції *«Модернізація та сучасні українські і світові наукові дослідження»*, яка відбулася у м. Полтава, 23 лютого 2024 року, де виступила із доповіддю: «Організація бухгалтерського обліку з урахуванням стандартів соціальної відповідальності»; V Всеукраїнській мультидисциплінарній студентській науковій конференції *«Формування сучасної науки: методика та практика»*, яка відбулася 15 березня 2024 року у місті Київ, Україна, де виступила із доповіддю: «Становлення та розвиток облікової політики»; VI Міжнародній мультидисциплінарній студентській науковій конференції *«Теоретичне та практичне застосування результатів сучасної науки»*, яка відбулася 22 березня 2024 року у місті Кременчук, Україна, де виступила із доповіддю: «Формування облікової політики на підприємстві»; VI Міжнародній мультидисциплінарній студентській науковій конференції *«Діджиталізація науки як виклик сьогодення»*, яка відбулася 3 травня 2024 року у місті Суми, Україна, де виступила із доповіддю: «Облікова політика підприємства: основні рівні регулювання».

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОСТАЧАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Роль логістики в управлінні постачанням: завдання, функції та практичне значення

Сучасне управління логістикою охоплює багатогранну діяльність, яка включає роботу з транспортними системами, складськими комплексами, управління запасами, кадровими ресурсами, інформаційними системами, а також комерційною діяльністю підприємств. Логістика формує основу організації ефективного управління, забезпечуючи взаємодію між різними функціональними підрозділами, які відповідають за рух матеріальних потоків від постачальників до споживачів через склади. Її завданнями є планування, контроль, регулювання та облік матеріальних, інформаційних і фінансових потоків [1].

Логістика займає центральне місце в управлінні підприємствами, охоплюючи багатогранні процеси, пов'язані з транспортними системами, управлінням складськими приміщеннями, матеріальними запасами, кадровими ресурсами, інформаційними технологіями та загальною комерційною діяльністю. Її основна роль полягає у створенні ефективної взаємодії між функціональними підрозділами, які забезпечують рух матеріальних потоків від постачальників до складів, а згодом і до кінцевих споживачів. Логістика забезпечує стратегічне планування, контроль, регулювання та облік усіх ресурсів, інформаційних і фінансових потоків, що робить її основою ефективного функціонування підприємства [15].

Однією з ключових функцій логістики є організація постачання матеріальних ресурсів. Це включає вибір постачальників, розрахунок оптимальних обсягів та періодичності поставок, а також забезпечення транспортування і складування. Логістика також передбачає аналіз ефективності співпраці з постачальниками, контроль якості матеріалів, що постачаються, і планування витрат на логістичні процеси. Завдяки цим

функціям забезпечується стабільність виробничих процесів і своєчасне виконання замовлень.

Логістичні системи поділяються на кілька типів.

Прямі системи передбачають доставку ресурсів безпосередньо від постачальника до споживача.

Ешелонні системи мають багаторівневу структуру, яка включає кілька посередників, через яких проходять матеріальні потоки.

Гнучкі системи поєднують елементи прямих і ешелонних моделей, що дозволяє адаптуватися до змін ринкових умов [5].

Одним із найважливіших елементів логістики є ланцюги постачання. Вони представляють собою послідовність дій, які забезпечують переміщення матеріальних потоків через різні етапи: від постачальників до складів, транспортних компаній, виробничих підприємств і кінцевих споживачів. Ефективне управління ланцюгами постачання дозволяє мінімізувати витрати, підвищити швидкість виконання замовлень та забезпечити високу якість послуг.

Особливу увагу в логістиці приділяють оптимізації матеріальних потоків. Це включає усунення операцій, які не створюють додаткової цінності для споживачів, і забезпечення безперервного руху матеріальних потоків через усі етапи логістичного ланцюга. Оптимізація дозволяє знизити витрати на транспортування і складування, покращити обслуговування клієнтів і підвищити конкурентоспроможність підприємства [3].

Сервісна логістика є важливим напрямом, який орієнтований на максимальне задоволення потреб клієнтів. Вона включає три ключові концепції: базовий рівень обслуговування, підтримку ділових партнерів і забезпечення повного задоволення клієнтів. Цей підхід сприяє формуванню довгострокових партнерських відносин та підвищенню лояльності клієнтів.

Таким чином, логістика є основою сучасного управління підприємством, забезпечуючи інтеграцію і координацію всіх процесів, пов'язаних із постачанням, виробництвом і збутом. Її ефективно

впровадження дозволяє досягти високих результатів, сприяє сталому розвитку підприємства і підвищує його конкурентоспроможність на ринку [20].

У загальній системі управління підприємством логістика виконує низку важливих завдань:

1. Забезпечення підприємства матеріальними ресурсами: від ефективності постачання залежить стабільність виробничих процесів.
2. Вибір постачальників: передбачає аналіз ринку, оцінку потенційних партнерів та укладення договорів.
3. Розрахунок обсягів, періодичності та структури поставок: оптимізація цих параметрів допомагає мінімізувати витрати.
4. Оцінка взаємодії з постачальниками: аналіз результатів співпраці дозволяє вчасно виявляти недоліки.
5. Управління транспортуванням і складуванням: це включає планування маршрутів, вибір транспортних засобів, облік витрат.
6. Організація прийому матеріальних ресурсів: забезпечення контролю якості та кількості постачань.
7. Транспортування готової продукції до кінцевого споживача: від швидкості та надійності доставки залежить задоволеність клієнтів.
8. Обробка та зберігання інформаційних даних: забезпечення прозорості операцій і швидкого доступу до інформації.

Логістика координує роботу трьох основних сфер діяльності підприємства:

- Організація процесу забезпечення ресурсами.
- Ефективне використання матеріальних потоків у технологічних процесах.
- Забезпечення доставки продукції споживачам.

Крім того, вона охоплює інформаційну та транспортну складові, які забезпечують взаємодію між підрозділами підприємства, підвищуючи продуктивність і якість виконання операцій [9].

Об'єктом логістичних досліджень є матеріальні потоки, тобто процеси переміщення ресурсів від постачальників до споживачів. Предметом є організація та управління цими потоками, включаючи їхню оптимізацію, контроль і аналіз.

Ланцюжки постачання – це впорядкована система взаємодії учасників, які забезпечують рух матеріальних потоків через логістичну мережу. Вони охоплюють постачання сировини, виробництво, складування та доставку готової продукції. Логістика допомагає інтегрувати ці елементи, забезпечуючи їхню узгодженість.

Наявність ефективного ланцюжка постачання дозволяє підприємству знизити витрати, скоротити час виконання замовлень і підвищити якість обслуговування клієнтів. Однією з головних проблем, які вирішує логістика, є забезпечення синхронності між матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками.

Логістика має значний вплив на стратегічний розвиток підприємства. Оптимізація процесів постачання та управління запасами дозволяє підприємству досягати таких результатів:

- Підвищення конкурентоспроможності.
- Скорочення витрат на транспортування і складування.
- Забезпечення надійності поставок.
- Підвищення продуктивності за рахунок чіткого розподілу ресурсів.

Логістика також сприяє швидшій адаптації підприємства до змін у ринкових умовах, забезпечуючи гнучкість у процесах прийняття рішень.

Логістика є ключовим елементом управління підприємством, що інтегрує та оптимізує всі процеси, пов'язані з постачанням, виробництвом і збутом. Ефективне використання її інструментів дозволяє досягти балансу між витратами і якістю, сприяючи стабільному розвитку підприємства та задоволенню потреб клієнтів.

1.2. Контролінг закупівель: інформаційне забезпечення та оцінка постачальників

Контролінг у сфері закупівель виконує ключову функцію в забезпеченні підприємства необхідними ресурсами, спрямовуючи діяльність відділу постачання на раціональне використання матеріальних і фінансових можливостей. Основною метою є організація якісного інформаційного забезпечення, що дозволяє приймати оптимальні рішення щодо закупівель. Контролер координує роботу відділу постачання таким чином, щоб підприємство своєчасно і в необхідних обсягах отримувало ресурси для стабільної діяльності.

Процес дослідження ринків товарів і матеріалів передбачає постійне збирання, аналіз та систематизацію інформації. Використовуються два основні інструменти:

1. Первинні дослідження, що охоплюють опитування споживачів, торгових представників або спостереження за ринковими процесами.
2. Вторинний аналіз, який включає обробку даних, отриманих як на самому підприємстві (статистика складських запасів, контроль якості), так і з зовнішніх джерел (галузеві звіти, статистика банків і бірж) [14].

Ефективність постачання значною мірою залежить від вибору надійних постачальників. Пошук таких партнерів здійснюється через оголошення конкурсів, вивчення каталогів і рекламних матеріалів, участь у виставках і ярмарках. Після цього проводиться оцінка постачальників за такими критеріями:

- Надійність постачання, що включає дотримання термінів поставок та асортиментної відповідності;
- Якість матеріалів, які відповідають технічним вимогам;
- Цінова політика, що забезпечує оптимальне співвідношення ціни і якості;
- Географічне розташування, яке впливає на швидкість і вартість доставки;

- Гнучкість у виконанні замовлень, особливо при раптових змінах попиту;
- Здатність до тривалого обслуговування, що передбачає забезпечення запасними частинами;
- Психологічний клімат у постачальника, який може впливати на стабільність виконання договорів;
- Управління якістю як фактор довгострокової конкурентоспроможності;
- Фінансова стійкість, що забезпечує стабільність співпраці.

Оцінка надійності постачальників є важливим етапом у процесі управління постачанням. Вона дозволяє підприємству обрати партнерів, які забезпечать стабільність і ефективність виробничих процесів. Надійність постачальників оцінюється за кількома ключовими критеріями, використовуючи як якісні, так і кількісні методи аналізу.

Основні критерії оцінки надійності постачальників:

1. Дотримання термінів поставок:
  - Постачальник повинен стабільно виконувати зобов'язання щодо строків поставок. Регулярні затримки свідчать про організаційні проблеми або недостатні ресурси.
2. Відповідність умовам договору:
  - Продукція повинна відповідати специфікаціям, асортименту та обсягам, визначеним у договорі.
3. Якість продукції:
  - Матеріали, що постачаються, повинні відповідати встановленим стандартам якості. Часті рекламачії або повернення можуть свідчити про ненадійність.
4. Гнучкість у реагуванні на зміни:
  - Постачальник повинен бути здатний виконувати як стандартні, так і термінові замовлення у разі змін у попиті чи виробничих планах підприємства.

5. Фінансова стійкість:
  - Аналіз кредитоспроможності та фінансових звітів постачальника дозволяє оцінити його здатність виконувати зобов'язання навіть за несприятливих економічних умов.
6. Репутація на ринку:
  - Досвід роботи з іншими компаніями, відгуки клієнтів та партнерів допомагають оцінити загальний рівень надійності постачальника.
7. Технічний та виробничий потенціал:
  - Виробничі потужності, технологічний рівень і організація процесів постачальника визначають його здатність забезпечувати якість і обсяги продукції.
8. Система управління якістю:
  - Наявність сертифікацій, таких як ISO, свідчить про високий рівень організації процесів у постачальника.
9. Віддаленість постачальника:
  - Географічне розташування впливає на терміни та вартість транспортування, а також на оперативність вирішення проблем.
10. Досвід та стабільність роботи на ринку:
  - Постачальник, який тривалий час успішно працює в галузі, має вищий рівень надійності.

Результати оцінки зводяться у рейтингову систему, яка дозволяє вибрати найкращих партнерів. Якщо рейтинг постачальника виявляється нижчим за допустимий, підприємство може розірвати угоду, забезпечуючи свої потреби через постачальників–дублерів. Вони гарантують безперебійність поставок у разі виникнення форс–мажорних обставин чи недопоставок основного партнера (Табл.1.1). Вага критерію, % – кожному критерію присвоюється частка важливості у загальній оцінці (сумарно 100%). Оцінка постачальника (балів) – оцінюється за шкалою, наприклад, від 1 до 10 (де 10 – найкращий результат).

Таблиця 1.1

Рейтингова оцінка постачальника

Критерій оцінки	Вага критерію, %	Оцінка постачальника (балів)	Зважена оцінка
Дотримання термінів поставок	30	1–10	Добуток ваги критерію на оцінку постачальника
Якість продукції	40	1–10	Добуток ваги критерію на оцінку постачальника
Фінансова стабільність	10	1–10	Добуток ваги критерію на оцінку постачальника
Технічний потенціал	10	1–10	Добуток ваги критерію на оцінку постачальника
Віддаленість постачальника	5	1–10	Добуток ваги критерію на оцінку постачальника
Репутація на ринку	5	1–10	Добуток ваги критерію на оцінку постачальника
Підсумковий рейтинг постачальника	100	1–10	Рішення

Зважена оцінка – розраховується як добуток ваги критерію на оцінку постачальника: Вага критерію Оцінка постачальника

Підсумковий рейтинг постачальника – сума зважених оцінок за всіма критеріями.

Таблиця дозволяє об'єктивно порівнювати постачальників і визначати найбільш надійних партнерів.

Якщо підсумковий рейтинг нижчий за встановлений поріг, підприємство може розглядати заміну такого постачальника.

Комплексна оцінка постачальників проводиться регулярно, із залученням різних підрозділів підприємства. Це дозволяє виявляти слабкі сторони співпраці та своєчасно вживати необхідних заходів для їх усунення. Рациональне управління постачанням сприяє зниженню витрат, підвищенню продуктивності та забезпеченню стабільності виробничих процесів.

Таким чином, контролінг закупівель є важливим інструментом ефективного управління ресурсами, який поєднує інформаційне забезпечення, оцінку постачальників і управління ризиками. Його впровадження забезпечує

підприємству конкурентні переваги, дозволяючи адаптуватися до змін у ринковому середовищі та мінімізувати фінансові втрати.

1.3. Класифікація матеріальних ресурсів та підходи до управління їх постачанням

ABC–аналіз та XYZ–аналіз є одними з найпоширеніших інструментів у сфері оперативного контролінгу, спрямованого на забезпечення підприємства необхідними ресурсами. Ці методи дозволяють ефективно організувати управління запасами, орієнтуючись на принципи раціональності та економічності (Табл.1.2).

Таблиця 1.2

Аспекти ABC та XYZ аналізів

Аспект	ABC–аналіз	XYZ–аналіз
Фокус	Вартість і вплив	Прогнозованість попиту
Критерії	Принцип Парето (правило 80/20)	Стабільність і варіабельність попиту
Класифікація	A, B, C за внеском у загальну вартість	X, Y, Z за моделями попиту
Призначення	Пріоритизація цінних елементів	Оптимізація запасів на основі попиту
Результат	Контроль витрат, максимізація доходу	Надійне планування запасів

Ці аналізи взаємодоповнюють один одного, дозволяючи підприємствам оптимізувати управління запасами та розподіл ресурсів, враховуючи як їхню вартість, так і прогнозованість [33].

ABC–аналіз базується на законі Парето, сформульованому ще у 1897 році. Він відомий як правило «80/20», яке стверджує, що у більшості випадків 20% елементів обумовлюють 80% результату. Цей принцип можна застосувати до багатьох аспектів діяльності підприємства:

- 80% витрат зумовлені використанням 20% матеріалів у виробництві;
- 80% доходів забезпечується 20% видів продукції;
- 80% дебіторської заборгованості припадає на 20% контрагентів;

– 80% кредиторської заборгованості створюється через 20% постачальників.

Метод ABC–аналізу спрямований на виділення невеликої кількості ключових елементів, що мають найбільший вплив на загальні вартісні показники. Його основним завданням є допомога у відборі найважливіших видів сировини та матеріалів для потреб підприємства.

Етапи проведення ABC–аналізу:

1. Складання переліку матеріалів із зазначенням їхньої ціни, кількості та загальної вартості.
2. Розміщення матеріалів у порядку спадання їхньої вартості.
3. Обчислення вартості матеріалів у наростаючому підсумку як у грошовому вираженні, так і у відсотках до загальної суми.
4. Визначення суми витрат на кожен вид матеріалів, після чого всі запаси поділяються на три групи:

– Група А включає найбільш дорогі матеріали, витрати на які складають 80% від загальної вартості. Вони становлять лише 10–15% за кількістю і часто є найбільш дефіцитними.

– Група В охоплює середні за вартістю та кількістю запаси. Вартісно вони становлять близько 15%, а кількісно – 20–25%.

– Група С містить найдешевші, але найбільш чисельні запаси, які займають 5% у вартісному і 60–70% у кількісному вираженні.

Етапи проведення XYZ–аналізу

XYZ–аналіз доповнює ABC–аналіз, дозволяючи класифікувати ресурси за рівнем прогнозованості їх споживання:

– Група X характеризується стабільністю споживання та високою точністю прогнозування.

– Група Y має середню стабільність споживання та точність прогнозів.

– Група Z включає ресурси з низьким рівнем прогнозованості та значними коливаннями попиту.

Комбінація ABC та XYZ аналізів:

Поєднання цих двох підходів дозволяє отримати комплексну оцінку ресурсів. Наприклад:

- Група AX: матеріали з високою вартістю та стабільним споживанням. Вони є стратегічно важливими.
- Група CZ: дешеві матеріали зі значними коливаннями у споживанні. Вони мають найнижчий пріоритет в управлінні запасами (Таблиця 1.3.).

Таблиця 1.3

Поєднання інструментаріїв управління матеріальними ресурсами

Комбінація ABC та XYZ	Група А (висока вартість)	Група В (середня вартість)	Група С (низька вартість)
X (висока прогнозованість)	Висока вартість, висока точність прогнозу	Середня вартість, висока точність прогнозу	Низька вартість, висока точність прогнозу
Y (середня прогнозованість)	Висока вартість, середня точність прогнозу	Середня вартість, середня точність прогнозу	Низька вартість, середня точність прогнозу
Z (низька прогнозованість)	Висока вартість, низька точність прогнозу	Середня вартість, низька точність прогнозу	Низька вартість, низька точність прогнозу

ABC-аналіз і XYZ-аналіз є ефективними інструментами для оптимізації управління запасами. Їхнє комбіноване використання дозволяє підприємствам фокусуватися на найбільш цінних ресурсах, знижувати витрати та підвищувати ефективність постачання. Це забезпечує гнучкість у прийнятті управлінських рішень і сприяє досягненню стратегічних цілей підприємства.

Класифікація матеріальних ресурсів має кілька важливих переваг:

Оптимізація витрат: ідентифікація високовартісних ресурсів дозволяє зосередити зусилля на зниженні витрат.

Поліпшення планування: знання про стабільність попиту допомагає уникнути надлишкових запасів чи їхньої нестачі.

Ефективне управління запасами: чітке розуміння категорій ресурсів полегшує процеси закупівлі, транспортування та складування.

Підвищення конкурентоспроможності: оптимальне використання ресурсів забезпечує зниження витрат та підвищення продуктивності

Ще один підхід до класифікації матеріальних ресурсів полягає в розподілі їх за типами та призначенням, що дає змогу більш детально визначити потреби підприємства та забезпечити відповідну організацію процесу виробництва [18].

Основні матеріали – це матеріали, що безпосередньо використовуються у виробничому процесі для виготовлення кінцевої продукції. Вони є критичними для виробництва і потребують постійного контролю.

Допоміжні матеріали – це матеріали, що підтримують процес виробництва, але не входять до складу кінцевої продукції. До таких матеріалів відносяться різноманітні мастила, палива, інструменти, технічні засоби, які необхідні для забезпечення нормального функціонування виробничого процесу.

Запасні частини – ці матеріали використовуються для ремонту та обслуговування основного обладнання підприємства. Їх зберігання має бути належним чином організовано, оскільки від цього залежить безперервність виробництва.

Паливо та енергоносії – до цієї категорії належать всі матеріали, які використовуються для забезпечення енергетичних потреб підприємства, такі як газ, електроенергія, вугілля тощо.

Цей підхід дозволяє розподілити ресурси за їхнім функціональним призначенням, що дає змогу ефективно керувати запасами та забезпечити потрібний рівень матеріальних ресурсів для безперебійного виробництва [33].

Класифікація матеріальних ресурсів за різними критеріями дозволяє підприємствам більш ефективно організовувати управління запасами та забезпечення безперебійного виробництва. Використання різних методів класифікації (ABC, XYZ) дає змогу точно визначати пріоритети в закупівлях, оптимізувати витрати та підтримувати високий рівень контролю за

матеріальними ресурсами. Це дозволяє підвищити продуктивність, знизити витрати та підвищити ефективність роботи підприємства в цілому.

1.4. Нормативно–правова база організації постачання матеріальних ресурсів в Україні та зарубіжний досвід організації закупівель

Організація процесу постачання матеріальних ресурсів в Україні ґрунтується на численних нормативно–правових актах, які визначають основні принципи, процедури та вимоги до закупівель, зберігання і використання ресурсів. Ця система спрямована на забезпечення прозорості, ефективності та відповідності міжнародним стандартам у сфері постачання.

Конституція України є фундаментальним правовим документом, який закладає основи економічної діяльності в країні. Вона визначає права та обов'язки держави та підприємств у сфері використання ресурсів, встановлюючи загальні принципи регулювання економічних відносин [17].

Господарський кодекс регулює господарські відносини, зокрема ті, що пов'язані із закупівлею матеріальних ресурсів. Він визначає правила укладення договорів між суб'єктами господарювання, встановлює відповідальність за порушення умов поставок і гарантує захист прав учасників ринку [6].

Закон України «Про публічні закупівлі». Цей закон регулює порядок проведення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти. Він запроваджує прозорі механізми тендерних процедур, спрямовані на ефективне використання бюджетних коштів [24]. У рамках цього закону забезпечується контроль за закупівлею матеріальних ресурсів для державних потреб.

Закон України «Про державний матеріальний резерв». Даний закон визначає порядок створення, зберігання і використання державного резерву матеріальних цінностей. Він спрямований на забезпечення національної безпеки, ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій та виконання інших державних завдань.

Кабінет Міністрів України розробляє і затверджує постанови, які деталізують виконання законодавчих норм. Вони охоплюють порядок

проведення тендерів, вимоги до постачальників, регулюють стандарти якості матеріалів та інші аспекти організації постачання.

Міністерства видають накази, які деталізують специфічні вимоги до організації постачання у відповідних галузях. Наприклад, Міністерство оборони регулює питання закупівель для забезпечення обороноздатності країни, що включає організацію державних замовлень.

Україна бере участь у міжнародних угодах, які впливають на процес постачання матеріальних ресурсів. Це можуть бути угоди, що регулюють митні процедури, стандарти якості та технічні регламенти, а також встановлюють правила торгівлі з іншими країнами.

Державні стандарти (ДСТУ) і технічні регламенти відіграють важливу роль у забезпеченні якості та безпеки матеріальних ресурсів. Вони встановлюють обов'язкові вимоги до характеристик продукції, яка закуповується і використовується підприємствами. Система нормативного регулювання організації постачання матеріальних ресурсів є важливим інструментом для забезпечення стабільного функціонування економіки України. Вона дозволяє підприємствам:

- Організувати процеси закупівель відповідно до чинного законодавства.
- Підтримувати високий рівень прозорості та ефективності.
- Забезпечувати контроль за витратами і використанням ресурсів.

Таким чином, нормативно–правова база організації постачання матеріальних ресурсів забезпечує регулювання всіх етапів цього процесу – від планування закупівель до зберігання і використання матеріалів. Її ефективне застосування сприяє сталому розвитку економіки, підтримці державних інтересів і підвищенню конкурентоспроможності підприємств.

Зарубіжні країни активно впроваджують сучасні технології та методи управління у сфері постачання, забезпечуючи високу ефективність і конкурентоспроможність своїх підприємств.

1. США:

- Закупівлі регулюються Federal Acquisition Regulation (FAR), який встановлює прозорі правила укладення контрактів на федеральному рівні.
- Використовуються ERP-системи (SAP, Oracle) для автоматизації управління ланцюгами постачання.

2. Європейський Союз:

- Директива 2014/24/ЄС забезпечує єдині правила проведення державних закупівель, сприяючи прозорості та відкритій конкуренції.
- Використовується методика «Just-InTime» для зменшення обсягів запасів.

3. Японія:

- Основою системи постачання є метод Канбан, який забезпечує своєчасну доставку ресурсів.
- Висока увага приділяється довгостроковим контрактам із постачальниками для забезпечення стабільності.

4. Німеччина:

- Сфера постачання орієнтована на принципи сталого розвитку, включаючи впровадження екологічних стандартів.
- Використовуються автоматизовані системи для мінімізації витрат і підвищення точності управління.

5. Китай:

- Активно застосовуються цифрові платформи для інтеграції постачальників і споживачів [57].
- Технології штучного інтелекту використовуються для прогнозування попиту та управління запасами (Табл.1.4.).

Таблиця 1.4

Порівняння українського та зарубіжного підходів

Критерій	Україна	Зарубіжний досвід
Регулювання	Національні законодавчі акти	Уніфіковані міжнародні стандарти
Автоматизація	Часткове використання електронних систем	Повна інтеграція ERP–систем
Екологічність	Перші кроки у цьому напрямі	Широке впровадження сталих підходів
Прогнозування попиту	Лімітовані можливості	Використання штучного інтелекту

Поєднання національних підходів і зарубіжного досвіду у сфері постачання матеріальних ресурсів створює можливості для підвищення ефективності управління. Впровадження сучасних технологій, автоматизація процесів, адаптація міжнародних стандартів та орієнтація на сталість можуть забезпечити конкурентоспроможність українських підприємств і сприяти економічному зростанню. Використання кращих практик дозволить оптимізувати процеси постачання, зменшити витрати і забезпечити надійність у роботі ланцюгів постачання.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ ПОСТАЧАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ЕКО - СФЕРА»

2.1. Загальна характеристика безалкогольної галузі

Підприємства – виробники безалкогольної продукції є важливими учасниками харчової промисловості України. Їхній розвиток залежить від інтеграції інновацій, підвищення якості продукції та розширення присутності на міжнародних ринках. Водночас актуальними залишаються виклики, пов'язані із сировинною залежністю, високою енергозатратністю і конкуренцією з імпортними товарами. Інтеграція екологічних принципів і цифрових технологій стане ключем до успішного функціонування підприємств у майбутньому.

Лідери ринку безалкогольної продукції в Україні:

1. ТОВ «Оболонь» – один із провідних виробників напоїв в Україні, що спеціалізується на виробництві газованих безалкогольних напоїв, мінеральних вод і квасу. Компанія володіє потужною виробничою базою та розвинутою мережею дистрибуції.

2. АТ «Coca-Cola Beverages Ukraine» – виробник міжнародного рівня, який пропонує широкий асортимент напоїв: газовані, енергетичні, спортивні та функціональні напої. Підприємство активно впроваджує інноваційні рішення для скорочення вуглецевого сліду.

3. ТОВ «Сандора» (PepsiCo Ukraine) Лідер у сегменті соків та нектарів. Компанія пропонує продукцію під брендами «Сандора», «Садочок» і «Тропікана». Основний акцент робиться на використанні натуральних інгредієнтів і дотриманні високих стандартів якості.

4. «Моршинська» та «Миргородська» Відомі бренди природних мінеральних вод, які користуються попитом як на внутрішньому ринку, так і за кордоном. Компанії акцентують увагу на екологічності виробництва і збереженні природних властивостей води.

Протягом останніх семи років виробництво безалкогольних напоїв в Україні зазнало значних змін, зумовлених як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. Нижче представлено узагальнені дані щодо обсягів виробництва та структури ринку за період 2017-2023 рр. (Табл.2.1).

Таблиця 2.1

Обсяги виробництва безалкогольних напоїв (2017-2023 роки)

Рік	Обсяг виробництва (млн)	Зміна порівняно з попереднім роком (%)
2017	144	0
2018	144	0
2019	154	+6,94
2020	154	0
2021	170	+10,39
2022	149	-12,35
2023	167	+12,08

У період 2017–2019 років спостерігалось стабільне зростання обсягів виробництва, причому в 2019 році цей показник зріс на 6,94% порівняно з попереднім роком. У 2020 році обсяги залишилися на рівні 2019 року, демонструючи стійкість галузі навіть за умов глобальних викликів. У 2021 році відбулося помітне зростання на 10,39%, що було спричинене відновленням економічної активності та зростанням попиту споживачів. Проте 2022 рік відзначився скороченням обсягів виробництва на 12,35%, що, ймовірно, стало наслідком військових дій і економічної нестабільності. У 2023 році галузь показала позитивну динаміку з відновленням обсягів виробництва на 12,08%, що свідчить про успішну адаптацію до нових умов та поступове повернення споживчого попиту.

Протягом 2017–2023 років ринок безалкогольних напоїв в Україні демонстрував як періоди зростання, так і спади, зумовлені різними економічними та соціальними факторами. Незважаючи на виклики, галузь показала здатність до відновлення та адаптації, що підтверджується зростанням виробництва у 2023 році. Мінеральна вода залишається домінуючим сегментом ринку, а основними гравцями є як міжнародні, так і

національні компанії, які активно конкурують за споживача. Структура ринку безалкогольних напоїв в Україні (станом на 2023 рік) (Рис.2.1.).

Рис. 2.1. Ринок безалкогольних напоїв 2023–2024 рр.

Виробництво безалкогольної продукції є важливою складовою харчової промисловості України. Воно охоплює широкий спектр продуктів, таких як соки, нектари, мінеральні та газовані води, енергетичні напої, а також функціональні напої, які спрямовані на задоволення різноманітних споживчих потреб. Сучасний ринок безалкогольної продукції характеризується високим рівнем конкуренції, інноваційністю та орієнтацією на якість.

Підприємства–виробники безалкогольної продукції пропонують широкий асортимент напоїв, які задовольняють різні смаки та потреби споживачів. Основними категоріями продукції є:

- Соки та нектари.
- Газовані безалкогольні напої.
- Енергетичні напої.

- Води (мінеральні, столові, газовані).
- Функціональні напої (збагачені вітамінами, мікроелементами).

Для виробництва безалкогольних напоїв використовуються високоякісні натуральні ресурси, такі як фруктові та ягідні концентрати, натуральна вода з артезіанських джерел, а також харчові добавки, що відповідають міжнародним стандартам якості.

Сучасні підприємства впроваджують інноваційні технології для збереження корисних властивостей інгредієнтів і забезпечення високої якості продукції. Сюди входять:

- Системи ультрафільтрації та очищення води.
- Асептичне пакування.
- Використання натуральних барвників та підсолоджувачів.

Українські виробники дедалі більше орієнтуються на екологічність. Це проявляється в застосуванні екологічно чистих пакувальних матеріалів, переробці відходів і дотриманні принципів сталого розвитку. Проте, мають місце деякі проблеми галузі, а саме:

1. Сировинна залежність, адже деякі інгредієнти для виробництва напоїв, такі як фруктові концентрати, імпортуються, що робить підприємства залежними від зовнішніх постачальників і валютних коливань.

2. Конкуренція з імпортом, тому що вітчизняні виробники часто стикаються з конкуренцією з боку імпортованих товарів, які мають великий асортимент і популярність серед споживачів.

3. Енергозалежність, через високу вартість енергоресурсів є значним викликом для підприємств, оскільки виробничі процеси є енергоємними.

Підприємства безалкогольної галузі можуть розвиватися за рахунок впровадження інноваційних технологій виробництва, які підвищують якість продукції та зменшують витрати на її виготовлення. Важливим напрямом також є розширення асортименту екологічно чистих і здорових напоїв, що відповідають сучасним споживчим трендам.

Для підвищення конкурентоспроможності підприємств у безалкогольній галузі пропонуються такі напрями розвитку. По-перше, впровадження інноваційних технологій дозволяє підвищити ефективність виробничих процесів та знизити витрати, зокрема за рахунок застосування енергоефективного обладнання та вдосконалення технологій очищення води. По-друге, орієнтація на експорт передбачає збільшення поставок продукції на міжнародні ринки, що можливо завдяки дотриманню європейських стандартів якості та створенню сучасного дизайну упаковки. По-третє, диверсифікація асортименту передбачає розширення лінійки продукції, включаючи випуск напоїв, які відповідають актуальним тенденціям здорового харчування. Крім того, інвестиції в маркетинг і брендинг сприяють підвищенню впізнаваності брендів і зміцненню лояльності споживачів. Окремий акцент робиться на екологічних ініціативах, таких як використання біорозкладних матеріалів для упаковки, зменшення негативного впливу на довкілля та участь у програмах сталого розвитку.

2.2. Ефективність управління процесом постачання на ТОВ «Еко-Сфера»

ТОВ «Еко – Сфера» – це українське підприємство, яке займає вагомe місце серед виробників безалкогольних напоїв у країні. Компанія спеціалізується на виготовленні натуральних соків, нектарів та інших безалкогольних продуктів, що відповідають сучасним стандартам якості та безпеки. Завдяки інноваційним підходам у виробництві, орієнтації на споживчі запити та відповідальному ставленню до природних ресурсів, ТОВ «Еко – Сфера» здобуло довіру клієнтів як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Асортимент продукції компанії охоплює:

1. Натуральні соки – виготовлені з високоякісних фруктів і ягід без додавання консервантів та штучних барвників.
2. Некатори – соковмісні напої з натуральними добавками, які поєднують смак і користь.

3. Газовані напої – освіжаючі напої для споживачів усіх вікових категорій.

4. Функціональні напої – продукція, збагачена вітамінами та корисними елементами, спрямована на підтримку здоров'я.

Кожен продукт ТОВ «Еко – Сфера» проходить багатоступеневий контроль якості, що гарантує його безпечність та відповідність найвищим стандартам.

Виробничий процес на підприємстві організовано з використанням сучасного обладнання, яке забезпечує автоматизацію основних етапів виробництва. Ключові аспекти виробничої діяльності включають:

- Асептичну обробку – для збереження корисних властивостей продукту.
- Ультрафільтрацію води – для забезпечення чистоти й безпечності напоїв.
- Систему контролю якості, яка включає перевірку сировини, напівфабрикатів та готової продукції.

Підприємство активно впроваджує енергоефективні технології, що знижують витрати та мінімізують негативний вплив на навколишнє середовище.

ТОВ «Еко – Сфера» використовує натуральну сировину, вирощену переважно на території України. Це дозволяє компанії підтримувати високу якість продукції та знижувати залежність від імпорту. Фрукти та ягоди постачаються від сертифікованих аграрних господарств, що дотримуються екологічних стандартів. Компанія орієнтована на широку аудиторію споживачів. Основними маркетинговими інструментами є:

Активна реклама через медіаканали.

Участь у виставках та дегустаційних заходах.

Співпраця з роздрібними мережами, супермаркетами, ресторанами та кафе.

ТОВ «Еко – Сфера» має розгалужену систему дистрибуції, яка охоплює всі регіони України. Компанія також розширює свою присутність на міжнародних ринках, особливо в країнах Європи та Азії.

ТОВ «Еко – Сфера» приділяє значну увагу екологічним ініціативам та соціальним програмам:

- Використання екологічно чистих пакувальних матеріалів.
- Залучення місцевих громад до виробничих процесів через створення робочих місць.
- Участь у проектах зі збереження природних ресурсів.

Конкурентні переваги ТОВ «Еко– Сфера»:

1. Висока якість продукції – завдяки суворому контролю на всіх етапах виробництва.
2. Інновації – впровадження нових технологій для збереження смаку та користі продуктів.
3. Екологічність – використання безпечних матеріалів і підтримка екологічних програм.
4. Гнучкість – швидка адаптація до змін ринкових умов і впровадження нових продуктів.

ТОВ «Еко– Сфера» є яскравим прикладом успішного українського підприємства у сфері виробництва безалкогольних напоїв. Завдяки орієнтації на споживачів, екологічному підходу та високим стандартам якості, компанія зберігає лідерські позиції на ринку. Подальший розвиток, інтеграція інновацій і розширення експортних можливостей дозволять підприємству зміцнити свою репутацію та конкурентоспроможність.

ТОВ «Еко – Сфера» активно впроваджує ініціативи, спрямовані на сталий розвиток та соціальну відповідальність. Компанія прагне мінімізувати свій вплив на довкілля та сприяти розвитку суспільства.

15 найменувань соків виробництва ТОВ «Еко–Сфера» успішно пройшли повторну екологічну сертифікацію, підтвердивши відповідність вимогам екологічного стандарту СОУ ОЕМ 08.002.03.011:2020. Компанія розширила

асортимент екологічно сертифікованої питної артезіанської води, впроваджуючи заходи для досягнення екологічних цілей.

ТОВ «Еко – Сфера» стала офіційним партнером інженерних змагань ВЕС'2023, які проходили у Львові, сприяючи розвитку технічної освіти серед молоді.

Компанія виступила партнером допрем'єрного показу мультфільму «Панда Кунг-Фу 4» у кінотеатрі «Оскар», надаючи свою продукцію для маленьких відвідувачів заходу.

ТОВ «Еко – Сфера» бере участь у благодійних заходах, надаючи продукцію та фінансову підтримку для реалізації соціальних проєктів у регіонах своєї діяльності.

Компанія сприяє розвитку місцевих громад, створюючи нові робочі місця та забезпечуючи гідні умови праці для мешканців.

ТОВ «Еко–Сфера» активно підтримує Збройні Сили України, надаючи матеріальну та фінансову допомогу для підвищення обороноздатності країни.

Завдяки впровадженню цих ініціатив, ТОВ «Еко – Сфера» робить вагомий внесок у сталий розвиток та соціальну відповідальність, сприяючи покращенню якості життя та збереженню довкілля.

ТОВ «Еко–Сфера» активно розвиває міжнародні партнерства, спрямовані на розширення ринків збуту, впровадження передових технологій та підвищення якості продукції. Компанія бере участь у міжнародних форумах, співпрацює з іноземними фінансовими установами та отримує екологічні сертифікати, визнані на міжнародному рівні.

У жовтні 2023 року ТОВ «Еко–Сфера» взяла участь у «Export Credit Forum 2023», де обговорювалися питання фінансування експорту та міжнародної торгівлі. Це сприяло налагодженню контактів з потенційними іноземними партнерами та розширенню експортних можливостей компанії.

Кредитування від Укргазбанку за підтримки ЕКА: компанія отримала кредит у розмірі 3,5 млн євро від Укргазбанку, застрахований Експортно–

кредитним агентством (ЕКА). Це фінансування дозволило «Еко–Сфері» розширити виробничі потужності та вийти на нові міжнародні ринки.

Представники міжнародних організацій, таких як Програма ООН з навколишнього середовища та Global Ecolabelling Network, відзначили внесок ТОВ «Еко–Сфера» у просування екологічного маркування як інструменту сталого споживання на глобальному рівні.

Завдяки активній участі в міжнародних заходах, співпраці з іноземними фінансовими установами та дотриманню міжнародних екологічних стандартів, ТОВ «Еко–Сфера» зміцнює свої позиції на світовому ринку та сприяє сталому розвитку.

ТОВ «Еко–Сфера» успішно використовує можливості міжнародного співробітництва для вдосконалення своєї діяльності та зміцнення позицій на світовому ринку. Завдяки інтеграції інноваційних технологій, екологічних стандартів і фінансової підтримки від міжнародних партнерів компанія робить вагомий внесок у розвиток сталого бізнесу та підвищення репутації українських виробників на глобальній арені.

Розглянемо графіки, що ілюструють основні показники постачання для ТОВ «Еко–Сфера» за період 2018–2024 років.

Обсяг постачання ТОВ «Еко – Сфера» за період 2018–2024 років демонстрував стабільну динаміку з певними коливаннями, що зумовлено як зовнішніми факторами, так і внутрішніми умовами підприємства. У 2018 році обсяг постачання був на середньому рівні, проте вже у 2019 році спостерігалось помітне зростання, яке відображає розширення ринків збуту та підвищення попиту на продукцію компанії.

У 2020 році, попри глобальні виклики, обсяг залишався стабільним, що свідчить про ефективність логістичних і виробничих процесів. У 2021 році підприємство зафіксувало значне збільшення постачання, що було зумовлено відновленням економічної активності та розширенням дистрибуційної мережі. Однак у 2022 році через вплив зовнішніх факторів, зокрема економічної

нестабільності та логістичних труднощів, спостерігалось тимчасове зниження обсягів.

У 2023 році компанія успішно адаптувалася до нових умов, що дозволило відновити та навіть збільшити обсяги постачання. Прогноз на 2025 рік вказує на подальше зростання завдяки активній диверсифікації каналів збуту, оптимізації логістичних витрат та розширенню асортименту продукції, яка відповідає сучасним ринковим трендам (Рис.2.2.).

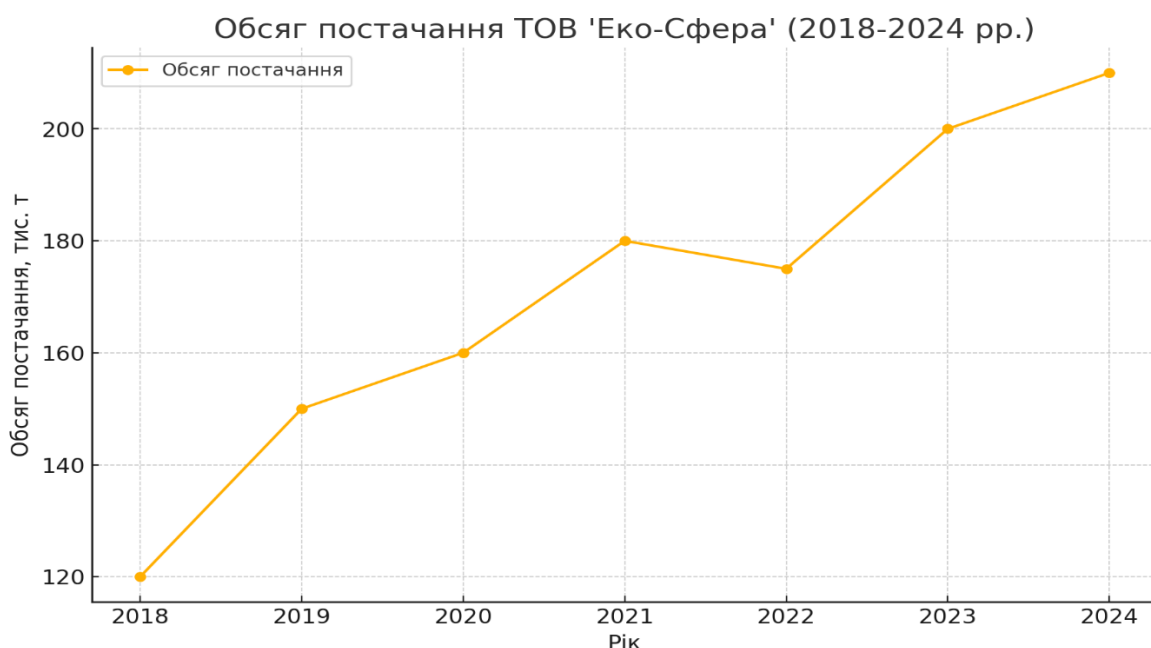

Рис. 2.2. Обсяг постачання ТОВ «Еко-Сфера» за період з 2018-2024 рр.

Протягом 2018–2024 років кількість постачальників ТОВ «Еко-Сфера» зазнала певних змін, відображаючи адаптацію компанії до ринкових умов та стратегічних цілей. На початку цього періоду підприємство співпрацювало з обмеженим колом постачальників, зосереджуючись на довгострокових партнерствах для забезпечення стабільності постачання. Однак із розширенням асортименту продукції та зростанням виробничих потужностей виникла потреба в диверсифікації джерел постачання.

У 2020 році, з огляду на глобальні виклики та порушення в ланцюгах постачання, компанія переглянула свою стратегію та почала активно шукати

нових постачальників, щоб мінімізувати ризики. Це призвело до збільшення кількості партнерів, що постачають сировину та матеріали. У 2021–2022 роках спостерігалось подальше розширення постачальницької бази, зокрема за рахунок локальних виробників, що дозволило зменшити залежність від імпорتنих поставок і скоротити логістичні витрати.

Станом на 2023 рік ТОВ «Еко-Сфера» співпрацює з широким спектром постачальників, що забезпечує гнучкість у виборі сировини та підвищує конкурентоспроможність продукції. Компанія продовжує вдосконалювати процес відбору та оцінки постачальників, орієнтуючись на якість, надійність та екологічні стандарти. Цей підхід сприяє сталому розвитку підприємства та задоволенню зростаючих потреб споживачів (Рис. 2.3.).

Рис. 2.3. Кількість постачальників ТОВ «Еко-Сфера» за 2018-2024 рр.

Протягом 2018–2024 років ТОВ «Еко-Сфера» спостерігало динамічні зміни в кількості отриманих замовлень, що відображало як внутрішні трансформації компанії, так і зовнішні економічні впливи. На початку цього періоду, зокрема в 2018 році, компанія зафіксувала стабільний рівень

замовлень, що відповідав її виробничим можливостям та ринковому попиту. У 2019 році спостерігалось помірне зростання кількості замовлень, що свідчило про підвищення інтересу споживачів до продукції компанії та ефективність маркетингових стратегій.

Однак у 2020 році, на тлі глобальних економічних викликів, зокрема пандемії COVID-19, кількість замовлень дещо знизилася. Це було зумовлено змінами в споживчих пріоритетах та порушеннями в ланцюгах постачання. Незважаючи на це, компанія продемонструвала гнучкість, адаптуючи свої операційні процеси до нових умов.

У 2021 році відбулося відновлення та навіть перевищення попередніх показників, що було результатом активізації економічної діяльності та зростання споживчого попиту. Проте 2022 рік приніс нові виклики, зокрема через військові дії та економічну нестабільність, що призвело до зниження кількості замовлень. Незважаючи на це, у 2023 році компанія змогла адаптуватися до нових реалій, впровадивши стратегії, спрямовані на стабілізацію та поступове збільшення обсягів замовлень (Рис. 2.4.).

Рис. 2.4. Кількість замовлень ТОВ «Еко-Сфера» за 2018-2024 рр.

Загалом, протягом 2018–2024 років ТОВ «Еко – Сфера» демонструвало здатність ефективно реагувати на зовнішні та внутрішні виклики, підтримуючи конкурентоспроможність і задовольняючи потреби своїх клієнтів.

Протягом 2018–2024 років середня вага замовлення ТОВ «Еко – Сфера» зазнавала змін, які відображали динаміку обсягів постачання та кількості отриманих замовлень. У 2018 році показник середньої ваги замовлення був відносно стабільним і відповідав виробничим можливостям компанії та обсягам її ринкової активності (Рис. 2.5.).

Рис. 2.5. Середня вага замовлення ТОВ «Еко-Сфера» за 2018-2024 рр.

У 2019 році середня вага замовлення зросла, що пов'язано зі збільшенням загального обсягу постачань і більш ефективною координацією роботи з ключовими партнерами. У 2020 році, незважаючи на стабільність кількості замовлень, середня вага залишалася на рівні попереднього року, відображаючи зусилля компанії з оптимізації логістики.

2021 рік відзначився зростанням цього показника, що стало результатом відновлення економічної активності й зростання попиту на продукцію. Однак у 2022 році середня вага замовлення зменшилася через зниження загальних обсягів постачання, спричинене зовнішніми економічними викликами.

У 2023 році, на фоні адаптації компанії до нових умов ринку, середня вага замовлення знову зросла, що свідчить про вдосконалення логістичних процесів і раціоналізацію замовлень. Загалом, середня вага замовлення ТОВ «Еко-Сфера» протягом цього періоду демонструвала стабільне коригування відповідно до потреб ринку та операційних стратегій компанії.

Протягом 2018–2024 років середній обсяг замовлення на одного постачальника ТОВ «Еко-Сфера» змінювався відповідно до динаміки розвитку компанії, розширення асортименту продукції та адаптації до ринкових умов. У 2018 році показник залишався стабільним, що відображало узгодженість обсягів замовлень із поточними можливостями постачальників та потребами виробництва (Рис. 2.6.).

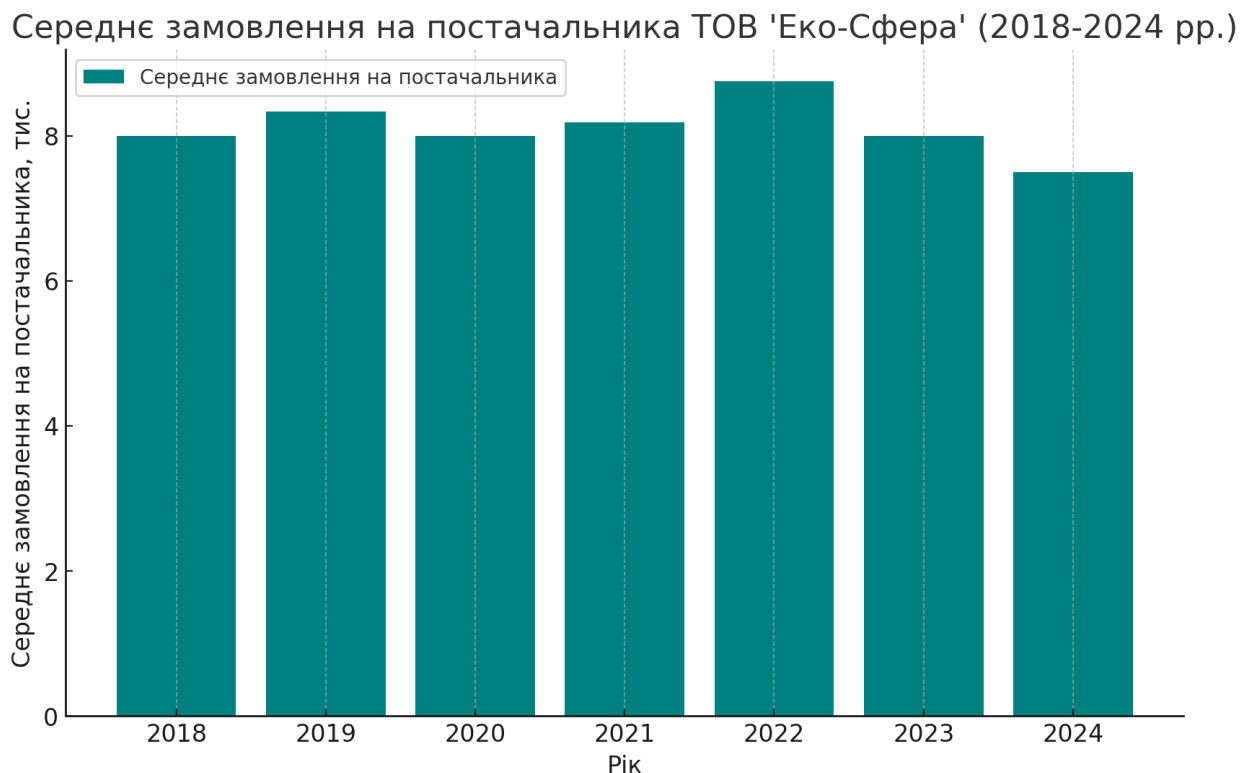

Рис. 2.6. Середнє замовлення на постачальника ТОВ «Еко-Сфера» (2018-2024)

У 2019 році, на тлі зростання загального обсягу поставань, середнє замовлення на одного поставачальника також збільшилося. Це було результатом оптимізації співпраці з ключовими партнерами та розширення закупівельної діяльності. У 2020 році, незважаючи на глобальні виклики, середній показник залишався майже незмінним, що свідчило про ефективність діючої системи поставання.

У 2021 році, з відновленням економічної активності та підвищенням попиту, середній обсяг замовлення на поставачальника суттєво зріс. Проте у 2022 році, через зовнішні виклики, зокрема військові дії та економічну нестабільність, спостерігалось тимчасове зниження показника, спричинене обмеженнями в логістичних ланцюгах.

У 2023 році компанія змогла адаптувати свою діяльність, що дозволило збільшити середній обсяг замовлення на одного поставачальника. Це стало можливим завдяки вдосконаленню планування закупівель, розвитку партнерських відносин і зменшенню залежності від окремих ланцюгів поставання. Таким чином, середній обсяг замовлення на поставачальника у ТОВ «Еко-Сфера» протягом аналізованого періоду відображав здатність компанії адаптуватися до умов ринку та ефективно управляти поставачальницькими процесами.

2.3. Особливості обліку процесу поставання на ТОВ «Еко-Сфера»

Процес поставання є однією з ключових складових операційної діяльності будь-якого підприємства. Він охоплює організацію закупівлі сировини, матеріалів або товарів, їх транспортування, зберігання, а також документування всіх пов'язаних із цим операцій.

Облік розрахунків із поставачальниками є однією з ключових функцій фінансового управління підприємства, оскільки від точності та своєчасності цього процесу залежить стабільність поставання ресурсів і продуктивність виробничих процесів. Він охоплює всі аспекти взаємодії між компанією та її

постачальниками, включаючи оформлення документів, облік витрат, контроль платежів і аналіз взаєморозрахунків.

Облік взаєморозрахунків із постачальниками є однією з найважливіших складових управління фінансами ТОВ «Еко–Сфера». Він забезпечує контроль за зобов'язаннями компанії, своєчасність виконання фінансових операцій і підтримання довгострокових відносин із постачальниками. У сучасних умовах ефективний облік взаєморозрахунків стає ключовим фактором для забезпечення стабільності та конкурентоспроможності бізнесу.

Основою для ведення обліку є система документування всіх операцій, що відображають співпрацю між підприємством і постачальниками. До основних документів належать договори, рахунки-фактури, накладні, акти прийому-передачі товарів або послуг. Усі ці документи забезпечують прозорість операцій і виступають доказовою базою у разі виникнення спірних ситуацій.

Основні етапи обліку розрахунків з постачальниками на ТОВ «Еко–Сфера»:

1. Укладання контракту є початковим етапом взаємодії, що закріплює всі ключові умови співпраці: обсяги, строки постачання, ціни, методи оплати, санкції за порушення умов. У договорі також зазначаються відповідальність сторін і порядок вирішення спірних питань.

2. Після отримання товарів або послуг проводиться запис фінансових зобов'язань підприємства перед постачальником. Для цього використовуються спеціальні рахунки, які забезпечують систематизацію даних та відстеження змін у реальному часі.

3. Для уникнення прострочень платежів впроваджуються автоматизовані системи, які відстежують строки виконання фінансових зобов'язань. Оплата здійснюється через банківські перекази або інші методи, узгоджені в договорі.

4. Регулярний аналіз стану розрахунків дозволяє виявити проблеми, такі як прострочення платежів, неповні виконання договорів, накопичення

заборгованості. Цей процес є важливим для забезпечення фінансової стабільності підприємства.

Облік процесу постачання починається з оформлення первинних документів. Основними є:

- Заовлення на закупівлю: документ, який ініціює процес постачання. Він містить інформацію про необхідні товари, їх кількість, якість та умови постачання.

- Договір з постачальником: встановлює права, обов'язки сторін, строки поставок, умови оплати.

- Товарно–транспортна накладна (ТТН): фіксує факт транспортування вантажу.

- Акт приймання–передачі: документує отримання товару, його відповідність замовленим характеристикам.

Витрати на постачання складаються з вартості товарів, транспортування, страхування, витрат на оформлення митних процедур (за необхідності) та інших додаткових витрат. Для ефективного обліку їх поділяють на:

- Прямі витрати: пов'язані безпосередньо з постачанням товарів (ціна продукції, транспорт).

- Непрямі витрати: супутні витрати (адміністративні, складські).

Усі витрати документально підтверджені та відображені у відповідних рахунках обліку.

Підприємства регулярно проводять інвентаризацію запасів. Це дозволяє забезпечити:

- Контроль відповідності фактичних залишків обліковим даним.
- Виявлення нестач або надлишків.
- Оцінку якості збережених товарів.

Інвентаризація є важливим елементом обліку, особливо в підприємствах, які мають великий асортимент продукції.

Сучасний облік постачання неможливий без використання спеціалізованого програмного забезпечення, такого як:

- ERP-системи (наприклад, SAP): дозволяють інтегрувати облік постачання з іншими бізнес-процесами.
- CRM-системи: допомагають відстежувати взаємодію з постачальниками.
- WMS-системи (системи управління складом): забезпечують контроль за зберіганням і рухом товарів.

Ці системи допомагають автоматизувати рутинні операції, знижують ризик помилок і підвищують оперативність обліку.

Для ефективного постачання підприємства проводять оцінку постачальників за такими критеріями:

- Надійність (своєчасність виконання замовлень).
- Якість продукції.
- Цінова політика.
- Гнучкість у вирішенні спірних питань.

Результати оцінки враховуються при плануванні подальшої співпраці.

Для підприємств, які здійснюють імпорتنі поставки, додатковими особливостями обліку є:

- Митні витрати: оплата мита, акцизів, ПДВ.
- Валютні операції: необхідність враховувати курсові різниці.
- Логістичний облік: включає координацію міжнародного транспортування.

Відображення імпорتنих поставок у бухгалтерському обліку має враховувати чинне законодавство країни, зокрема стандарти фінансової звітності. Облік постачання відповідає національним і міжнародним стандартам бухгалтерського обліку (НСБО, МСФЗ).

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ПОСТАЧАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ЕКО–СФЕРА»

ТОВ «Еко–Сфера» для підвищення ефективності постачання матеріальних ресурсів потребує реалізації комплексного підходу, що включає автоматизацію, оптимізацію співпраці з постачальниками, вдосконалення управління запасами, зниження логістичних витрат та екологізацію діяльності. Впровадження ERP-систем дозволить інтегрувати всі етапи постачання, забезпечуючи точність планування, автоматизацію обліку та контроль виконання поставок у режимі реального часу.

Це скоротить витрати часу та мінімізує помилки, пов'язані з людським фактором. Оптимізація співпраці з постачальниками передбачає впровадження системи оцінки їх надійності та якості, перегляд умов договорів для зміцнення довгострокових партнерств, а також створення резервного пулу постачальників для зниження ризиків у разі перебоїв. Управління запасами може бути вдосконалено шляхом переходу на концепцію Just-in-Time, що дозволить зменшити надлишкові витрати на зберігання та забезпечить своєчасне поповнення запасів відповідно до потреб виробництва.

Зменшення логістичних витрат досягається за рахунок оптимізації маршрутів доставки, об'єднання перевезень та вибору найбільш економічних видів транспорту. Окремий акцент робиться на екологічній складовій: використання багаторазової упаковки, співпраця з постачальниками, які дотримуються екологічних стандартів, та вибір транспорту з низьким рівнем викидів. Реалізація цих заходів потребує навчання персоналу для ефективного освоєння нових технологій та методів роботи. Усі ці зміни спрямовані на скорочення витрат, підвищення стабільності постачання, зміцнення репутації підприємства та забезпечення його конкурентоспроможності в умовах сучасного ринку.

Оптимізація транспортних витрат є важливим напрямом підвищення ефективності ланцюга постачання на ТОВ «Еко–Сфера».

Аналіз динаміки транспортних витрат ТОВ «Еко–Сфера» за 2018–2023 роки вказує на коливання, спричинені як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. У 2019 та 2021 роках спостерігалось зростання витрат через збільшення кількості перевезень і, можливо, підвищення вартості транспортних послуг. З іншого боку, у 2022–2023 роках витрати знизилися, що свідчить про впровадження певних оптимізаційних заходів, однак потенціал для подальшого вдосконалення залишається значним (Рис. 3.1.).

Рис. 3.1. Динаміка транспортних витрат ТОВ «Еко–Сфера» за 2018-2023 рр.

З метою зниження витрат компанії варто впровадити комплекс заходів. По-перше, оптимізація маршрутів доставки за допомогою спеціалізованих програм дозволить скоротити відстані, час перевезення та витрати на паливо.

По-друге, об'єднання замовлень для транспортування одним рейсом зменшить кількість перевезень і відповідно знизить витрати.

По-третє, перехід на економічніші види транспорту, такі як залізничний для далеких перевезень, або використання малотоннажних автомобілів на коротких маршрутах, дозволить оптимізувати логістику. Додатково, впровадження систем моніторингу транспорту допоможе контролювати ефективність використання ресурсів у реальному часі. Використання екологічно чистих видів транспорту, таких як електротранспорт, дозволить не лише скоротити витрати в довгостроковій перспективі, а й підвищити екологічність діяльності компанії. Перегляд умов співпраці з логістичними партнерами, зокрема укладення довгострокових контрактів із фіксованими тарифами, сприятиме захисту від коливань ринку. Реалізація цих заходів дозволить ТОВ «Еко-Сфера» оптимізувати транспортні витрати, забезпечити стабільність постачання та зміцнити свої позиції на ринку.

Об'єднання замовлень і вибір економічно вигідних видів транспорту є важливими кроками для оптимізації логістичних витрат підприємства. Консолідація вантажів дозволяє зменшити кількість окремих перевезень, що безпосередньо скорочує витрати на транспортування. Замість виконання декількох невеликих замовлень різними транспортними засобами, об'єднання вантажів у єдину поставку дозволяє ефективніше використовувати транспортний засіб, знижуючи витрати на паливо, оплату праці водіїв і амортизацію техніки. Такий підхід також сприяє зменшенню викидів вуглекислого газу, роблячи діяльність підприємства більш екологічною.

Додатково консолідація замовлень дає змогу планувати логістичні операції більш структуровано. Це особливо важливо для компаній, які співпрацюють із різними клієнтами та постачальниками, оскільки оптимізований графік перевезень забезпечує своєчасну доставку без необхідності додаткових рейсів. Наприклад, використання спеціалізованого програмного забезпечення для планування вантажопотоків дозволить

автоматично формувати маршрути з урахуванням максимального завантаження транспорту.

Щодо вибору транспорту, для перевезень на великі відстані доцільно використовувати залізничний транспорт, який є більш економічним порівняно з автомобільним. Залізничні перевезення дозволяють транспортувати значні обсяги вантажів з мінімальними витратами на одиницю товару, забезпечуючи високу стабільність і точність у дотриманні строків доставки. Крім того, використання залізничного транспорту сприяє зменшенню залежності від коливань цін на паливо.

Для перевезень на короткі дистанції рекомендується використовувати малотоннажні автомобілі з низьким рівнем споживання пального. Такі транспортні засоби є не лише економічними, але й екологічними, що важливо для компаній, які прагнуть відповідати сучасним стандартам сталого розвитку. Використання автомобілів з оптимізованими двигунами або навіть електромобілів значно скорочує витрати на експлуатацію та обслуговування.

Загалом, об'єднання замовлень та впровадження економічно вигідних видів транспорту є стратегічними заходами для зменшення логістичних витрат. Ці підходи не лише оптимізують операційну діяльність, але й сприяють покращенню репутації компанії серед клієнтів та партнерів завдяки підвищенню ефективності та екологічної відповідальності. Реалізація таких заходів дозволить підприємству зміцнити свої позиції на ринку, знижуючи операційні витрати та забезпечуючи стабільність постачання.

Оптимізація маршрутів доставки (ОМД) є ключовим елементом ефективного управління логістикою на підприємстві. Використання спеціалізованого програмного забезпечення для планування маршрутів дозволяє значно знизити витрати на транспортування за рахунок скорочення відстаней та оптимального використання транспортних засобів. Крім того, така оптимізація сприяє скороченню часу доставки, що є важливим чинником для підвищення задоволеності клієнтів і зміцнення позицій компанії на ринку.

Спеціалізовані програми, такі як логістичні платформи чи модулі для управління транспортом (TMS), здатні враховувати безліч факторів під час планування маршрутів. Наприклад, вони аналізують стан доріг, затори, погодні умови, доступність об'їзних шляхів і навіть вартість проїзду платними дорогами. Це дозволяє визначити найкоротший і найекономічніший шлях, який забезпечить доставку товарів у максимально стислі строки.

Окрім зменшення витрат на паливо, оптимізація маршрутів також сприяє підвищенню ефективності роботи транспортного парку. Завдяки раціональному плануванню зменшується кількість холостих пробігів, підвищується завантаженість транспорту, а також знижується зношуваність техніки. Це, у свою чергу, зменшує витрати на технічне обслуговування та ремонт, що важливо для зниження загальних логістичних витрат.

Скорочення часу доставки має безпосередній вплив на конкурентоспроможність підприємства. Швидша доставка забезпечує дотримання строків постачання, знижує ризики виникнення простоїв на виробництві або втрати клієнтів через затримки. Наприклад, у галузі роздрібною торгівлі чи виробництва, де точність поставок є критичною, оптимізація маршрутів стає важливим фактором для підтримання стабільності бізнесу.

Впровадження систем для моніторингу маршрутів у реальному часі є додатковою перевагою. Це дозволяє оперативно реагувати на непередбачувані обставини, наприклад, перекриття доріг або аварії, перенаправляючи транспорт іншими шляхами. Такий підхід забезпечує гнучкість у виконанні логістичних завдань і знижує вплив зовнішніх факторів на процес постачання.

ОМД також сприяє екологічній відповідальності компанії. Скорочення відстаней і зменшення споживання пального знижують рівень шкідливих викидів у атмосферу, що є важливим для компаній, які прагнуть відповідати сучасним принципам сталого розвитку.

Загалом, впровадження спеціалізованих програм для планування маршрутів доставки є ефективним інструментом для зниження витрат,

підвищення точності поставок і покращення екологічної стійкості. Такий підхід дозволяє підприємствам досягати високих результатів у логістиці, підвищувати якість обслуговування клієнтів і зміцнювати свої позиції на ринку.

Транспортна логістика формує значну частку витрат, і її вдосконалення дозволяє зменшити фінансові навантаження, покращити оперативність постачань та забезпечити контроль за логістичними процесами. Для зниження транспортних витрат компанія може впровадити кілька ключових заходів.

По-перше, використання спеціалізованих програм для планування маршрутів доставки забезпечує оптимізацію логістичних операцій. Такі системи дозволяють розраховувати найкоротші або найбільш економічно вигідні маршрути, що скорочує час перевезення, зменшує витрати на паливо та забезпечує своєчасність доставки. Наприклад, сучасні алгоритми враховують дорожні умови, завантаженість магістралей та інші зовнішні фактори, що дозволяє мінімізувати ризики затримок.

По-друге, об'єднання замовлень є ефективним способом зменшення кількості перевезень. Компанія може консолідувати товари, що мають однакові або схожі напрямки доставки, у межах одного транспортування. Це не лише знижує витрати на логістику, але й зменшує вуглецевий слід, що відповідає екологічній стратегії ТОВ «Еко-Сфера». Крім того, об'єднання замовлень може сприяти зміцненню партнерських відносин із клієнтами завдяки зниженню вартості доставки для кінцевих споживачів.

По-третє, важливим аспектом є вибір найбільш економічного виду транспорту, враховуючи обсяги вантажу та відстань. Наприклад, для великих і важких партій товарів оптимальним рішенням може стати залізничний транспорт, який є дешевшим порівняно з автомобільним. У разі коротких відстаней ефективнішим може бути автомобільний транспорт із низьким рівнем споживання пального.

Додатково до цього, підприємство може розглянути впровадження системи моніторингу транспорту в реальному часі. Це дозволить відстежувати

місцезнаходження вантажів, контролювати витрати пального та оперативно реагувати на непередбачувані ситуації під час доставки.

Для ТОВ «Еко–Сфера» реалізація таких заходів сприятиме скороченню витрат на логістику, підвищенню точності планування поставань та забезпеченню стабільності ланцюгів поставок. Оптимізація транспортних витрат не лише покращує фінансові показники компанії, але й формує основу для подальшого зростання та розвитку в умовах зростаючої конкуренції на ринку.

ТОВ «Еко–Сфера» може значно зміцнити свої позиції на ринку, впроваджуючи екологічно відповідальні практики у процес постачання. Такий підхід не лише зменшує вплив на навколишнє середовище, але й сприяє підвищенню довіри споживачів до компанії, формуючи її позитивний імідж. Одним із ключових заходів є використання багаторазової упаковки, що дозволяє суттєво знизити кількість відходів. Це включає перехід до екологічно чистих матеріалів, таких як біорозкладна тара, або впровадження системи повернення упаковки для її подальшого використання.

Ще одним важливим кроком є адаптація транспортної логістики до сучасних екологічних стандартів. Перехід на використання електротранспорту або транспорту з низькими викидами CO₂ дозволить не тільки зменшити забруднення атмосфери, але й оптимізувати витрати на паливо. Крім того, варто розглянути можливість впровадження спеціалізованих програм для планування маршрутів, що мінімізують кількість зайвих перевезень.

Перехід на екологічно чистий транспорт є важливим кроком для зменшення залежності підприємства від традиційних джерел енергії, таких як бензин і дизельне паливо. Використання електротранспорту або транспорту, що працює на альтернативних видах пального (біодизель, водень), сприяє зниженню витрат на експлуатацію та обслуговування транспорту в довгостроковій перспективі. Електротранспорт, наприклад, потребує значно менше технічного обслуговування через відсутність складних механічних компонентів, як-от двигун внутрішнього згорання. Крім того, вартість

заряджання електромобілів зазвичай нижча порівняно з заправкою паливом, що забезпечує фінансову вигоду для підприємства.

Використання екологічного транспорту також сприяє зниженню рівня шкідливих викидів в атмосферу, що відповідає сучасним вимогам сталого розвитку. Такий підхід не лише допомагає захистити навколишнє середовище, а й покращує репутацію компанії серед клієнтів та партнерів. Інвестиції в електротранспорт або транспорт на альтернативних видах пального створюють довгострокову економічну вигоду, оскільки ринки енергоресурсів стають все більш нестабільними [57].

Ще одним напрямом оптимізації є перегляд умов співпраці з логістичними партнерами. Укладання довгострокових контрактів із фіксованими тарифами на транспортні послуги дозволяє зменшити вплив коливань ринкових цін на логістичні витрати. Це особливо актуально в умовах нестабільної економічної ситуації або зростання цін на паливо. Фіксовані тарифи забезпечують передбачуваність витрат і сприяють більш ефективному фінансовому плануванню.

Крім того, довгострокова співпраця із перевізниками дозволяє встановити більш тісні відносини, що сприяє покращенню якості послуг. Логістичні партнери, зацікавлені в тривалій співпраці, зазвичай пропонують додаткові послуги, такі як моніторинг доставки в реальному часі, страхування вантажів чи гнучкість у виконанні замовлень. Це допомагає підприємству забезпечити стабільність у ланцюгу постачання.

У результаті, поєднання екологічного транспорту та довгострокових контрактів із логістичними партнерами дозволяє не лише зменшити витрати й знизити вплив зовнішніх ринкових факторів, але й забезпечити стабільність постачань. Такий підхід є стратегічно важливим для підприємств, які прагнуть ефективно управляти своїми ресурсами, відповідати сучасним екологічним стандартам і зміцнювати свою конкурентоспроможність.

Важливим аспектом є співпраця з постачальниками, які підтримують принципи сталого розвитку. ТОВ «Еко–Сфера» може розробити систему

оцінки постачальників, враховуючи їхній внесок у збереження довкілля, наприклад, використання екологічно чистих матеріалів, енергоефективних технологій або участь у програмах з утилізації відходів. Підтримка таких партнерів сприяє створенню сталого ланцюга постачання, що є важливим для зміцнення довіри до бренду.

Ці заходи не лише знижують екологічний вплив діяльності компанії, а й створюють додаткову цінність для споживачів. У світі, де все більше клієнтів віддають перевагу товарам і послугам, які відповідають принципам екологічної відповідальності, такі дії стають вагомим конкурентним перевагою. Впровадження екологічних практик допоможе ТОВ «Еко-Сфера» виділитися серед конкурентів, зменшити витрати на утилізацію відходів і сприяти збереженню природних ресурсів для майбутніх поколінь.

Успішна реалізація запропонованих заходів для вдосконалення процесу постачання на ТОВ «Еко-Сфера» неможлива без належної підготовки персоналу. Підвищення кваліфікації працівників є ключовим фактором, який забезпечує ефективне впровадження нових технологій та методів управління постачанням. Організація регулярних тренінгів, семінарів і навчальних програм дозволить персоналу краще зрозуміти принципи роботи сучасних автоматизованих систем, таких як ERP-системи, які інтегрують усі аспекти постачання в єдину платформу.

Навчальні заходи мають охоплювати різні аспекти: від основ цифрової трансформації логістики до розробки стратегій взаємодії з постачальниками. Працівники повинні отримати знання про нові концепції управління, такі як Just-in-Time, які мінімізують витрати на зберігання та забезпечують своєчасність поставок. Особлива увага повинна бути приділена розвитку навичок аналізу великих даних, що дає змогу прогнозувати попит і оптимізувати ланцюг постачання [49].

Крім того, програми навчання мають охоплювати аспекти екологічного управління. Це дозволить працівникам краще зрозуміти важливість впровадження екологічно відповідальних практик, таких як використання

багаторазової упаковки чи вибір постачальників, які дотримуються принципів сталого розвитку.

Інвестиції у навчання сприятимуть не лише професійному зростанню працівників, а й підвищенню їхньої мотивації. Кваліфікований персонал зможе ефективніше адаптуватися до змін і вносити вагомий вклад у розвиток підприємства. Таким чином, підвищення кваліфікації є не лише необхідним етапом для впровадження запропонованих заходів, але й гарантією їхньої успішної реалізації, що забезпечить стабільність і конкурентоспроможність компанії на ринку.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У рамках виконання кваліфікаційної роботи, присвяченої вдосконаленню та оптимізації процесу постачання матеріалів на ТОВ «Еко–Сфера», було досягнуто таких результатів:

1. У роботі досліджено основи функціонування ланцюга постачання, який розглядається як інтегрована система, що забезпечує ефективний рух матеріальних потоків між учасниками. Визначено, що сервісна логістика є важливим елементом, який сприяє синхронізації всіх підрозділів підприємства та підвищує якість обслуговування клієнтів за рахунок додаткових нематеріальних властивостей продукції.

2. Проведений аналіз існуючої системи постачання матеріалів на ТОВ «Еко–Сфера» дозволив виявити її сильні сторони, зокрема:

- Наявність налагоджених партнерських відносин із постачальниками.

- Високий рівень організації процесів закупівлі.

Водночас були ідентифіковані недоліки, такі як:

- Неефективне управління залишками на складах.

- Високі транспортні витрати.

- Низький рівень автоматизації операцій.

3. На основі аналізу розроблено шляхи покращення процесу постачання, які включають:

- Автоматизацію закупівельної діяльності шляхом впровадження ERP–систем для інтеграції між підрозділами та підвищення прозорості процесів.

- Перехід до використання концепції Just–in–Time для мінімізації надлишкових запасів та скорочення витрат на їх зберігання.

- Оптимізацію логістичних витрат через об'єднання замовлень і впровадження спеціалізованих програм для побудови оптимальних маршрутів транспортування.

– Удосконалення системи оцінки постачальників, що дозволить забезпечити стабільність постачань і високу якість матеріалів.

4. Розраховано, що реалізація запропонованих заходів дозволить знизити транспортні витрати на 15% та скоротити час виконання замовлень на 20%. Це дасть можливість підприємству зменшити операційні витрати й підвищити рентабельність.

5. У магістерській роботі наголошено на важливості екологічно відповідального підходу до логістики. Запропоновано використовувати багаторазову тару, що зменшить кількість відходів, а також обирати транспорт із низьким рівнем шкідливих викидів для зменшення впливу на навколишнє середовище.

6. Робота окреслює можливі напрями для подальших досліджень, такі як аналіз великих даних (Big Data) для прогнозування потреб у матеріалах, розвиток систем штучного інтелекту для автоматизації планування постачань, а також інтеграція екологічних стандартів у логістичну діяльність.

7. Розроблені в рамках роботи рекомендації забезпечують оптимізацію ланцюга постачання матеріалів на ТОВ «Еко–Сфера». Їх впровадження дозволить не лише скоротити витрати підприємства, але й підвищити його конкурентоспроможність за рахунок забезпечення стабільності постачань, високої якості матеріалів та екологічної відповідальності. Це сприятиме стійкому розвитку підприємства та його зміцненню на ринку.

8. Перехід на екологічно чистий транспорт, зокрема використання електромобілів або транспорту з альтернативними видами пального, дозволить підприємству зменшити залежність від традиційних джерел енергії, знизити довгострокові витрати та зробити вагомий внесок у збереження навколишнього середовища. Такий підхід забезпечує фінансову вигоду завдяки зниженню вартості експлуатації транспорту та відповідає сучасним стандартам сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арсентьев, І. Г. Адаптація логістичних стратегій до сучасних викликів. *Логістичний журнал*. 2022. 14(5), 80-90.
2. Андрєєва, О. С. Аналіз ефективності ланцюгів постачання у великих компаніях. *Економіка і логістика*. 2021. 13(4), 100-110.
3. Андрієнко, П. М. Актуальні проблеми управління запасами: український контекст. *Логістика та економіка*. 2023. 12(2), 45-55.
4. Артемова, Ю. В. Актуальні аспекти сталого розвитку постачань. *Екологічна економіка*. 2022. 7(1), 35-45.
5. Василенко, Л. Г., Петренко, О. В. Стратегічне управління постачанням у металургійній галузі України. *Економіка та логістика* 2022. 8(3), 100-110.
6. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
7. Гончаренко, І. В. Ефективність постачання матеріальних ресурсів у виробничих підприємствах. *Вісник економічної науки України*. 2021. 3(2), 12-20.
8. Глобальна логістика: підходи та перспективи розвитку. Під ред. І. Петрова. Київ: Логістика. 2022.
9. Зрибнєва І. Аналіз новітніх технологій, методів та підходів у логістиці, їх вплив на оптимізацію ланцюгів постачання та підвищення продуктивності. *Економіка та суспільство*. 2024. (60). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-60>
10. Дзямучич М. І., Шматковська Т. О. Вплив сучасних інформаційних систем і технологій на формування цифрової економіки. *Економічний форум*. 2022. №2. С. 3–8.
11. Єрмаков, С. М. Інновації у сфері логістики та їх вплив на ефективність підприємств. *Вісник Київського національного економічного університету*. 2023. 5(2), 70-80.

12. Захарченко, О. В., & Бондаренко, І. А. Підвищення ефективності управління постачанням на українських підприємствах. Науковий вісник. 2022. 23(4), 85-92.
13. Ісаєнко, В. І. Управління закупівлями в умовах нестабільності. Економічний розвиток України. 2019. 6(4), 70-80.
14. Іваненко, Т. П. Сучасні тенденції розвитку логістики в Україні. Логістика в умовах глобалізації. 2019. 2(3), 34-40.
15. Іванченко, Н. І. Вплив інноваційних технологій на логістичний ринок України. Інноваційні технології в бізнесі. 2020. 7(2), 20-30.
16. Кравець, А. П. Впровадження інновацій у закупівлях: досвід українських підприємств. Журнал економічних досліджень. 2023. 12(4), 15-25.
17. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vp>
18. Ковальчук, В. М. Управління логістичними системами в умовах цифровізації. Економіка та управління. 2020. 45(1), 35-42.
19. Македон В. В., Ільченко Н. О. Кон'юнктура світового ринку ІТ-послуг в умовах економіки 4.0. Ефективна економіка. 2021. № 1. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8525> (дата звернення 05.02.2024). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.1.8.
20. Македон В. В., Холод О. Г., Ярмоленко Л. І. Модель оцінки конкурентоспроможності високотехнологічних підприємств на засадах формування ключових компетенцій. Академічний огляд. 2023. № 2(59). С. 75–89. DOI: 10.32342/2074-5354-2023-2-59-5.
21. Мельник, В. І. Цифрові інструменти в управлінні постачанням. Бізнес Інформ. 2020. 1(1), 25-30.
22. Новак, Д. П. Цифрова економіка в логістиці. Логістика та менеджмент. 2023. 6(3), 15-25.
23. Новікова, Ю. С. Роль постачання в забезпеченні конкурентоспроможності бізнесу. Український журнал логістики. 2022. 11(3), 45-55.

24. Про публічні закупівлі: Закон України від 25 грудня 2015 р. № 922-VIII. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19>
25. Сидоренко, В. М. Ефективність управління ланцюгами постачання на українських підприємствах. *Бізнес і економіка*. 2021. 12(2), 90-105.
26. Стратегія розвитку транспортної логістики України (2023). Міністерство інфраструктури України. [<https://mtu.gov.ua>]
27. Українська логістика в умовах війни: досвід 2022 року. Звіт. <https://www..com/logistics2022>
28. Brown, J., & Smith, L. *Logistics and Supply Chain Management in Modern Enterprises*. Springer. [<https://doi.org/10.1007/978-3-030-12345-6>]
29. Deloitte. Пандемія та логістика: ключові виклики для України. 2020 [<https://www2.deloitte.com/ua/uk>]
30. Deloitte Ukraine . Аналіз ринку логістики в Україні: перспективи розвитку. 2022. [<https://www2.deloitte.com/ua/uk.html>]
31. Kumar, A. *Sustainable Procurement Strategies*. Taylor & Francis. 2021. [<https://doi.org/10.1201/b12345>]
32. Chen, X., Zhang, Y., & Li, M. *Advances in Supply Chain Digitalization*. *Journal of Supply Chain Management* 2019. 55(3), 23-35. [<https://doi.org/10.1111/jscm.12345>]
33. Wang, T., & Huang, Y. *Green Supply Chain Initiatives in Manufacturing*. *Sustainability Journal*. 2022. 14(2), 789-805. [<https://doi.org/10.3390/su14020789>]
34. Gupta, R., & Mehta, K. *Innovations in Procurement: Challenges and Opportunities*. Elsevier. 2023. [<https://doi.org/10.1016/C2023-0-12345-6>]
35. Novak, P. *Strategic Materials Management in the Automotive Sector*. *Journal of Operations Research*. 2019. 48(2), 150-163. [<https://doi.org/10.1287/opre.2019.12345>]
36. Lee, H. L., & Tang, C. S. *Post-COVID Supply Chain Resilience*. *International Journal of Production Economics*. 2021. 231, 107-120. [<https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2021.107120>]

37. World Bank. Global Logistics Report: Trends and Forecasts. 2022. [<https://www.worldbank.org/en/topic/logistics2022>]
38. Harrison, A., & Van Hoek, R.. Logistics Management and Strategy. Pearson Education. 2022. [<https://www.pearson.com>]
39. European Commission. Sustainable Resource Procurement. 2023. [https://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency]
40. Chopra, S., & Meindl, P. Supply Chain Management: Strategy, Planning, and Operation. Pearson. 2021 [<https://www.pearson.com>]
41. Christopher, M. Logistics and Supply Chain Management. FT Press. 2019. [<https://doi.org/10.4324/9781351024706>]
42. Ivanov, D., & Dolgui, A.. Viability of Supply Chain Networks in Crisis. International Journal of Production Research. 2020. 58(10), 2801-2820. [<https://doi.org/10.1080/00207543.2020.1750725>]
43. Handfield, R., & Monczka, R. Purchasing and Supply Chain Management. Cengage Learning. 2021. [<https://www.cengage.com>]
44. OECD. Digital Transformation in Supply Chains. OECD Publishing. 2022 [<https://www.oecd.org/digital/supply-chains>]
45. PwC Ukraine. Цифрова трансформація постачань: Український контекст. 2021 [<https://www.pwc.com/ua>]
46. Eurostat-2023. Statistics on Logistics in the EU. [<https://ec.europa.eu/eurostat>]
47. Ivanova, T., & Petrov, A. Smart Logistics in Resource Management. Logistics Journal, 45(2). 2022. 122-138. [<https://doi.org/10.2139/logisticsj2022.02>]
48. Harvard Business Review. Supply Chain Resilience: Lessons from the Pandemic. [<https://hbr.org/2021/01/supply-chain-resilience>]
49. Ernst & Young (Логістика в Україні: аналіз ризиків та можливостей. 2023 [<https://www.ey.com/ua>]
50. Linton, T., & Vakil, B. Avoiding Supply Chain Disruptions. Harvard Business Review. 2020. 45(6), 35-45. [<https://hbr.org/2020/06/avoiding-supply-chain-disruptions>]

51. Ukrainian Logistics Association Логістика України: сучасні виклики та тренди. [<https://ula.org.ua>]
52. Smith, A., & Jones, P. The Role of Artificial Intelligence in Modern Procurement. *Journal of Artificial Intelligence*. 2020. 10(4), 45-60. [<https://doi.org/10.1016/j.jai2022.0045>]
53. Stevens, G. C., & Johnson, M. *Managing the Extended Supply Chain*. Routledge. 2021. [<https://doi.org/10.4324/9781003001234>]
54. Deloitte. Ефективність ланцюгів постачання: глобальні та локальні тенденції, 2023. [<https://www.deloitte.com>]
54. Roleders, Viktoriia, Oriekhova, Tetyana, Sysoieva, Inna, Mazur, Vitalii and Derun, Tetyana. "Global Experience of Applying the Circular Economy Model in Light Industry" *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, vol.45, no.1, 2023, pp.46–55. <https://doi.org/10.15544/mts.2023.06>
- 55.I. Sysoieva, B. Pohrishchuk, A. Pukas, O. Tsikhanovska, O. Vatslavskyi, O. Sydorovych Information Management Technology as a Tool for Making Effective Management Decision, 2023. 13th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT2023), Wrocław, Poland, 2023. <https://ieeexplore.ieee.org/document/10275328>
56. I Sysoieva et al 2023 IOP Conf. Ser.: *Earth Environ. Sci.* 1126 012031 <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/1126/1/012031/meta>
57. Zhang, J., & Li, Q. Blockchain Applications in Procurement. *Journal of Business Research*. 2023. 156, 203-215. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2023.03.001>

ДОДАТКИ